

11. Weber, M. (1990). Izbrannyye proizvedeniya | [Selected Works]. Moscow: Progress [in Russian].
З. С. Выхованець, М. А. Лукашук

СОВРЕМЕННАЯ ДИНАМИКА РОСТА ЗНАНИЙ: ДИАЛОГИЧНОСТЬ ОСМЫСЛЕНИЯ

В статье предложена тематика трансформационной природы современных знаний, как многомерное проявление социальной реальности с помощью описательной и нормативно-ценностной идентификации. Они являются составляющими общего действия механизма осмысливания действительности, а сам механизм функционирует исключительно благодаря диалогическому характеру взаимодействия дискретно-дискурсивной и образно-целостной подсистемам. Предложено анализ процессу превращения неполного знания в истинное утверждение с необходимостью при использовании более дифференциального подхода к общей сущности объекта с помощью увеличения точного описания и определения изначально неделимой целостной характеристики. Предложенная динамика осмысления воспроизводится в процессе накопления и развития научного знания, а также в соотношении чувственного и рационального, эмпирического и теоретического уровней познания.

Ключевые слова: человек, познание, современная система знания, рациональность, действительность, модели диалогических практик, идентификация.

Z. Vykhovanets, M. Lukashuk

MODERN DYNAMICS OF KNOWLEDGE GROWTH: DIALOGICAL UNDERSTANDING

From the point of view of practical activity **introduction** states that several models of the capital of knowledge functioning have been formed in the field of modern socio-economic sciences as an example of being of the "economic man", which has become a methodological example of classical liberalism. Thus, an important socio-philosophical issue today is the internal national needs to ensure the transition of socio-economic structures to an innovative type of development of the system of modern scientific knowledge, the dynamics of its growth and ways of dialogical understanding. **The aim** of the article is to identify the transformational nature of modern knowledge as a multidimensional manifestation of social reality. **Research methods.** The system-logical, historical-philosophical, socio-cultural and interdisciplinary approaches in their dialectical unity were used to study socio-economic processes. The uniqueness of the potential of the synergy principle, considered as a method of modeling the strategy of research and educational practices, and the principle of relevance and social need were presented. **Research results** substantiate that the opportunities for the formation of scientific development of the world depend on modern technologies, means of production and capital structure, but the ability to produce a new set of knowledge belongs directly to man, so the use of human creativity, not "reflection" of reality and natural production needs to create conditions for scientific value structure. **Discussion** deals with the research results of the philosophers and scientists such as P. Drucker, R. Lane, I. Chaika, V. Lukyanets, O. Starovoi. The differences between the results obtained by the author of the article and the indicated researchers are shown. **Conclusion** indicates that the radical changes in the system of socio-economic structures are closely connected with the process of creative transformation of the classical principles of social development into new principles of functioning of the modern knowledge economy.

Keywords: man, cognition, modern knowledge system, rationality, reality, models of dialogical practices, identification.

УДК (091)141.7

К. С. Гончаренко

МЕЖИ ПРИВАТНОГО ТА ПУБЛІЧНОГО В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
agneshka13@gmail.com

Анотація. Визначення меж приватного та публічного в сучасному інформаційному просторі є досить нелегкою справою, якщо не сказати неможливою. Насамперед, це пов'язано з тим, що ми живемо в суспільстві «фальсифікованого» суспільного та особистого. А тому спроба розмежування приватного та публічного – це, перш за все, унаочнення і викриття симулятивної природи соціального, а, відповідно, і механізмів, які декларують подібну ситуацію. Інформаційний простір породжує, а згодом і сприяє виведенню на перший план, механізм «злиття», що дозволяє йому сформувати нову сцену, на якій розгортається нова соціальна дійсність безкінечної гри, «спектаклю». В даній статті ми спробуємо розглянути приватне та публічне крізь призму бодрійярівського поняття «обсценного», а відповідно, ґрунтуючись на цьому, з'ясуємо, що відбувається з цими сферами в умовах тотальної інформатизації.

Ключові слова: приватне, публічне, «обсценність», фальсифікація.

Вступ

В сучасному дослідницькому загалі існує чимало теорій та підходів до визначення приватного і публічного. Переважна їхня більшість зводиться все ж до того, що це «спустошені» поняття, або ж такі, що втратили ті змістовно-сміслові навантаження, які вони мали в межах модерного дискурсу. Насамперед, це пов'язано з тим, що між самою «публікою» та інфосферою втрачено зв'язок, що базувався на обміні, і тому самі по собі поняття публічного та приватного втрачають свою правомірність, а відтак набувають статусу обсценності, про який власне ми і будемо говорити.

Мета роботи полягає в розкритті змісту поняття «обсценного» як такого, що демонструє механізми злиття приватного та публічного в єдиному плавильному тиглі нового соціального простору.

Завдання дослідження полягають у наступному: проаналізувати особливості та специфіку підходу до визначення приватного і публічного в філософській концепції Ж. Бодрійяра; розкрити зміст поняття «обсценного» та механізми інформаційного простору, які його спричиняють.

Методологія дослідження

Методологічним підґрунтям роботи виступає метод аналізу та текстологічної реконструкції. Оскільки ми звертаємося до аналізу першоджерела Жана Бодрійяра «Фітальні стратегії», то також використовується метод інтерпретації.

Результати

Сучасність більше не перебуває в стані кризовості (ця заувага вже більше не є актуальною), акцент зміщується з кризовості на катастрофічність. Цю катастрофу складають/становлять всі ті

деструктуровані структури, що є у світі/що існують. Деїсторизація, без-подієвість/«без-со-бытийность», обсценність соціального в масах, політичного в терорі та інше, все те, що бере свій початок/розпочинається з перенасичення, перенасичення, яке призводить до катастрофи. «Перенасичення систем пам'яті, накопичення інформації, яка не підлягає обробці, перенасиченість, переповненість..., яка віднині [є такою], що переросла власні цілі та зробилася перенасиченою» (Baudrillard 1983: 74). Катастрофа сучасності тяжіє обсценністю, якій підвладна як сцена смислу, так і сила ілюзій, а також зваба «кажимостей».

Катастрофічність сучасності також полягає в тому, що це період/час... не лише перенасичення, але й аномалій. Аномалія сучасності полягає в порушенні принципу причини-наслідковості (можна говорити взагалі про зникнення наслідку як такого) та мутації системи. Якщо С. Жижек говорив про каву-без-кофеїну, то Ж. Бодрійяр веде мову про події без наслідків. Аномалія починається там, де не існує жодних правил, де а-нормальність не співвідноситься з жодною нормою, а порядок речей є невідомим: «... [аномальність виникає там, де] існує сумнів в самому законі, який вона уникає, в правилах, які вона порушує. [В законі], коли цей закон більше не існує, або ж він невідомий» (Baudrillard, 1983: 35). Все чим на сьогоднішній день є істина, так це позбавлення будь-якої істинності, що проявляється в роздутій пустоті, в надмірно-гіпертрофованих розмірах, що проліферує у всіх напрямках будь-якої системи. Роздування пустоти носить істерійний характер: «... примарне середовище, де у якийсь спосіб усе, що залишається для кожної клітини як при захворюванні на рак, можливість поділу, множення до безкінечності, запрудження практично всього простору лише собою, монополізація всієї інформації лише для себе... [Каждая молекула блаженствует в раю собственного формата]» (Baudrillard, 1983: 37). Аномалія такої ракової неорганічності висвітлює себе через невідповідність/недоречність/...свого місцезнаходження, оскільки за таким принципом діє будь-яка структура, не лише структура людського організму. Роздування – це така собі «показуха», яка заявляє про постійне інвестування та зверх-інвестування, яке саме є примарним, як і ті об'єкти, в які відбувається вклад.

Хворобою сучасності можна вважати «культурний екзгібіціонізм». Це захворювання, яке не потребує свого виявлення, а, навпаки, саме себе виголошує, викриває та проголошує. Все те, що повинно бути «прихованим», закритим, чимось інтимним, таємничим, звабленим, тепер більше таким не є та, навіть більше того, воно не просто виставляє себе на показ, воно епатажно вивертає все назовні, демонструючи при цьому всі ті нутрощі, які (можливо) нічого не варті або є пустотою. Прагнення виставити напоказ м'язи чи будь-які інші органи людського тіла тісно переплетено/подібне з виставлянням/виведенням на поверхню мереж електропередач, телефонних дротів, каналізаційних систем, водопостачання та інше.

Ж. Бодрійяр вважає, що соціальне досягло своєї кінцевої іпостасі. Її він називає інвалідністю. «Історичні

суперечності набули патафізичної форми фізичної та розумової недостатності» (Baudrillard, 1983: 39), а згодом продовжує: «...найбільш вірогідним діагнозом буде те, що в інвалідах, як і в розумово відсталих чи товстяках, соціальне невідвертно переслідується своїм зникненням» (Baudrillard, 1983: 39). Як відомо з еволюційних теорій, природний добір стверджує, що виживають сильніші. Як зауважує нам історія, фізичні чи психічні вади призводять до вимирання всього роду/покоління. Якщо інвалідність та розумова відсталість є тотальними, то це загрожує вимиранням усього соціального. На даному етапі можна зауважити, що тут Ж. Бодрійяр потрапляє у власну «пастку», оскільки, як вже зазначалося, інвалідність теж може бути аномальною (тобто дана нашому розумінню компонента тяжіння до вимирання не досягла перенасичення). В такому контексті можна пригадати хоча б низку фільмів Роба Шмідта «Поворот не туди» («Wrong Turn»), чи ремейк Александра Ажа на фільм Уеса Крейвена «І у пагорбів є очі» («The Hills Have Eyes»), де кожен наступний сіквел (як і спін-офф) засвідчує аномальну мутацію жахів, які відбуваються в ході розгортання сюжету. З іншого боку, на даний приклад фільму жахів можна подивитися не як на «пастку» для самого Ж. Бодрійяра, а як на чергове засвідчення того шляху, який він пророкує. І побачити це можна завдяки поняттю хаотичного розростання, яке, будучи знову ж таки за своєю суттю надмірністю, призводить у кінцевому результаті до знищення/вмирання/руйнування.

Сучасні інформаційні мережі, що є метастатичними (схильними до безкінечного поділу клітин та розростання тканин), постійно антиципують – наперед-визначають/вгадують смисл, але не смисл у звичному розуміння, а «мертвий» смисл, який виступає як надлишок, доповнення, додаток якого завжди більше і тому постає таким собі «протезом». Інформація постулюється обсценною, не тому що в ній занадто багато смислу, а тому, що сама інформація стала зайвим залишком. Таке постійне породження, розростання проліферуючого мертвого смислу у Ж. Бодрійяра метафорично зображено завдяки раковому захворюванню: «тіло повстає проти своєї власної внутрішньої організації, руйнує свій власний структурний баланс. Так, начебто плоть набридла власна дефініція і її охопила органічна маячня» (Baudrillard, 1983: 44). Або клонічна меланхолія найпростіших організмів, які множаться шляхом поділу до безкінечності.

Коли мова йде про надмірність, надлишок, хаотичне збільшення, можна вважати, що будь-яка система рухається шляхом експоненційної стратегії, яка рухома відмінною від інших логікою: «...[експоненційна стратегія], коли речі, позбавлені власної фінальності чи референції, подвоюються в деякій грі mise en abyme [принцип матрьошки]». Ця гра не має власної специфіки, яка виражається у відсутності будь-яких протилежностей, але простує в бік крайнощів, а також це гра без жодних правил. Ж. Бодрійяр звертається до прикладу із заручником: «Ні живий, ні мертвий, заручник перебуває в підвішеному стані на невизначений строк. Його підстерігає аж ніяк не доля і навіть не його власна

смерть, на нього чатує анонімний випадок, який може виявитися досконалим свавіллям. Не існує навіть правил гри його життям та смертю. Ось чому він перебуває по той бік відчуження, за межею відчуження та обміну. Він перебуває у стані радикальної надзвичайної ситуації, віртуального знищення. Заручник не може навіть ризикувати власним життям: цей ризик у нього вкрадено в якості страховки...» (Baudrillard, 1983: 46-47).

У Ж. Бодрійяра постає ще одне визначення для сучасного суспільства, він називає його «страховим суспільством». Всі ризики в даному суспільстві покладено на саму людину, на яку переноситься й відповідальність. Закон страхового суспільства полягає в тому, що «всі ризики повинні бути виправданими. Ця ситуація відповідає ситуації заручника. Нас закладено суспільством, нас взяли під опіку наче під заставу. Ні життя, ні смерть – така безпека, і як би парадоксально не було, все рівно це статус заручника» (Baudrillard, 1983: 48). А, відповідно, це є статус перебування в суспільстві терору. Якщо концептуально переглянути динаміку розвитку суспільства, то можна побачити, що, виходячи з підстави відповідальності, воно пройшло декілька стадій: по-перше, це особиста відповідальність; далі – відповідальність інстанції/інституції (як ми можемо побачити це у Ж. Дельоза чи М. Фуко, які говорять про суспільство контролю, дисциплінарне суспільство та ін.), а зараз ми маємо справу з **узагальненою відповідальністю** (тобто, такого собі тероризму на суспільному рівні).

Суспільство, в якому ми живемо, складається з терористів і заручників, які більше не мають окремої назви, вони стерті, змазані, неназвані та невідомі. Ж. Бодрійяр звертає увагу та територію тероризму: «адже простір тероризму – це аеропорти, посольства та всі інші фрактальні, нетериторіальні зони... Літак – це частинка, *блукаюча молекула ворожої території*, а, отже, і сама територія, де пасажири – вже майже заручники, тому що захоплення заручників – це вихоплення когось із його території для повернення рівноваги страху (терору)» (Baudrillard, 1983: 51). І далі: «Рівновага страху (терору) означає наступне: світ став колективно відповідальним за той порядок, який в ньому панує. Якщо щось надзвичайно важливе порушить цей порядок, то і весь світ має бути знищеним» (Baudrillard, 1983: 51). Територією світового порядку виступає [no man's land] так звана *нічия територія* терору.

Щодо питання відповідальності, то тут варто більш прискіпливо оцінити ситуацію, оскільки, вона є дещо парадоксальною. Як висловлюється Ж. Бодрійяр, відповідальність, будучи всеохопною/тотальною та безвідносною, включає в себе «як терористичний акт, так і захоплення заручників». Сміслові навантаження та сенсоутворюючий зміст даного твердження розкриваються наступним чином. «Тероризм – це всього лише виконавець надзвичайного дійства [magnum opus] системи» (Baudrillard, 1983: 48), яка, з одного боку, прагне залишатися анонімною (так би мовити знаходиться в тіні), з іншого боку, вона неначебно палко та яро доводить свою причетність до кожного через відповідальність «за всіх», але

поряд з цим виносить, знову ж таки анонімно, вирок (**анонімний вирок системи**). «Принцип знищення – це не смерть, а **статистична байдужість**» (Baudrillard, 1983: 48). (В умовах сьогодення статистична байдужість проявляється повсякчасно та є майже усталеною формою суспільної гри. Чого варте «привіт-як справи-нормально». В цих фразах зяючою чорною дірою виступає те, що всім і кожному з-поміж того невизначеного «всім» абсолютно байдуже як те, «як справи», так і те, що за цими порожніми фразами не існує для них жодного смислу). Необмежена та невизначена відповідальність, за якої «всі» солідарні в своєму потягу до відповідальності є найбільш жахливим та терористичним актом за власною суттю.

У який спосіб може проявитися такий терористичний акт? Коли мова йде про **плаваючу максимальну відповідальність**, кожна нагода, яка ретельно відслідковується, іноді штучно створюється або ж віднаходиться, стає прецедентом для **істерії відповідальності** (за дію терориста-смертника змушують взяти на себе відповідальність/чи приписують її тій чи іншій організації; режисера, «всім» загалом, цькують за домагання двадцятирічної давності; за надмірну кількість безпритульних тварин «всі» звинувачують «всіх» і закликають бути відповідальними, при цьому не забуваючи виражати власну «відповідальність» палкими спічами на сторінках соціальних мереж та інше). Парадокс виникає саме тому, що плаваюча максимальна відповідальність має інший бік свого вияву, оскільки від усіх звертається до кожного окремо. «Кожен» як окрема одиниця постає у відповідальності за себе. «Нас зробили відповідальними за той порядок, який панує в нас. Якщо цей порядок виявиться під загрозою, ми психологічно запрограмовані на знищення» (Baudrillard, 1983: 52). Попри відповідальність за власний внутрішній порядок, людину, шляхом шантажу та провокації, змусили також нести відповідальність за «соціальну відповідальність», вимагаючи бути самим собою, розмовляти, працювати, реалізовувати себе та інше. Шантаж, про який іде мова, це **«шантаж ідентичністю» = «символічне вбивство**: «ви завжди не той, ким вас змушують бути» (Baudrillard, 1983: 54).

Терористичний акт та захоплення заручників на сьогоднішній день може бути представлено певною формулою: «якщо ти не зробиш/даси/вчиниш... так, то я знищу/зруйную/не буде та інше». Тероризм – заручник ЗМІ, в той час, коли самі ЗМІ є заручниками тероризму. Тероризм прямо взаємодіє з ланцюговою реакцією шантажу.

Маси – це абсолютний прототип заручників, бо саме вони є «нездатними на обмін як об'єкт» (Baudrillard, 1983: 60). Вони не мають жодної цінності, вони насправді ні на що не здатні, окрім як поглинути себе/самознищити. Якщо свого часу Х. Ортега-і-Гассет міг ще говорити про якість взаємозв'язки між масою та владою, то на сьогоднішній день поєднувати їх безглуздо: «влада, яка пронизує, але не досягає нас, влада, яку пронизуємо ми, але не досягаємо її» (Baudrillard, 1983: 61). Що це як не реалії сьогодення – **імітація влади та контрелади**. Маси віднині, як заручники, ведуть переговори не з владою, політичним класом,

а зі ЗМІ, в той час як влада також користується ефективною імітацією діяльності ЗМІ, та, зі свого боку, веде діяльність лише в межах ЗМІ. Тільки ультимативна форма політичного виглядає у такий спосіб: «Що ви готові дати/чим ви готові пожертвувати для того, аби позбавитися від тероризму»? Ультимативність, як і шантаж, позбавляють як обценне політичного, так і маси, позбавлені мінової вартості, стають обценними, необмінними, спустошеними. «Це дещо схоже на дорогоцінність, яку неможливо збути. Те, що обпікає руки, але чим неможливо торгуватися. Те, що можна знищити, але воно буде мстити. Цю роль завжди відіграє труп. А також краса. Та фетиш» (Baudrillard, 1983: 64).

«...Заручника занадто складно конвертувати в готівковий чи політичний капітал. В цьому і полягає ілюзія терориста, – терористична ілюзія загалом: обмін ніколи не проходить, обмін неможливий...» (Baudrillard, 1983: 66). «Істеричне захоплення заручника – вимога та вимагання відповіді». Більш насильницький, ніж насилля – тероризм.

Ж. Бодрійяр в якості прикладу зіткнення цілковитої обценності та сповненої таємничості ілюзії звертається/апелює до азартної гри. «Так в азартній грі у вражаючий спосіб пов'язується і цілковита обценність, і таємнича ілюзія цінності. Гра грандіозна, тому що вона є одночасно і місцем екстазу цінності, і місцем її зникнення. Не тому, що вона трансгресує в потlach та розтрату – це все ще трансцендентна утопія Батая, остання мрія політичної економії. Гроші в грі не створюються, не знищуються, не зникають як цінність, а знову постають як видимість, повертаються до свого чистого становлення в безпосередній оберненості виграшу чи програшу. Обценність гри є тотальною, оскільки тут відсутнє звернення до будь-якої глибини чи будь-якої цінності: гроші тут оголені. Вони перетворилися на чисту циркуляцію, чисту фасцинацію, формальну пристрасть, на холодну та поверхневу транспарентну насолоду... Але таємниця гри є тотальною і вона полягає в тому, що грошей не існує..., в тому, що гроші не мають значення» (Baudrillard, 1983: 72).

На сьогодні будь-який фільм – це «повзуча обценність безперервного соціального коментаря». Що мається на увазі? Мова йде про те, що кожен фільм супроводжується низкою дискусій, коментарів, рецензій, низкою реплік, насиллям над самим фільмом при спробах втиснути його в якийсь з жанрів чи стилів. Всі ці коментування схожі на анонімне опитування (всі і ніхто в окремоті): безлика маса коментує якусь кінострічку – кожен намагається долучитися до обговорення, втрачаючи голос, втрачаючи себе. Ж. Бодрійяр називає дане явище «подолання порогу мовчання» та «входження в простір комунікації» тих, хто є «безликим тілом», «обличчям без очей», «безпоглядними очима».

Для Ж. Бодрійяра порнографічний жанр відео означає вивільнення самого статевого потягу, яке позбавлене бажання, задоволення, яке здатне лише на функціонування. «Ось що таке порнографія: оргазм у кольорі і крупним планом; ні потреби, ні правдивості, оскільки воно безжально правдиве, навіть якщо не є правдою взагалі. Просто

воно до мерзенності зрима» (Baudrillard, 1983: 89). Порнографія обценна, оскільки не має сцени, для сцени потрібно хоча б мінімум ілюзії, мінімум уяви, якийсь мінімум того, що зваблює, захоплює чи обурює. А люди відповідно «вуайеристи без ілюзії», «порнографи байдужості». Все те, що намагаються втиснути в реальність, підвести під реальність – приречене на крах.

Навіть більше, самі спроби підвести щось під знаменник реальності є утопічними. Дії, які відбуваються на екрані, сприйняття екранної картини, можна порівняти з тим, що саме Ж. Бодрійяр говорив про сцену сучасного театру. «...Розцвітають всі «вибухові» форми анімації, креативності та експресії, хеппенінгу та відігравання – театр набуває форми всезагальної терапевтичної психодрами. Це вже не знаменитий аристотелівський катарсис пристрастей, а процедура обеззараження та реанімації... Всі ми актори, всі ми глядачі, сцени більше немає, вона повсюди, немає правил, кожен розігрує свою власну драму, імпровізуючи фантазмами» (Baudrillard, 1983: 86). До речі, цікавим є те, що подібна психодрама розігрується майже у всіх сферах людського життя. Зокрема, в Ж. Бодрійяра зустрічається тлумачення «психосоціального досвіду трудового процесу: «Вражаюча галюцинація модерного світу: безробітним платять за те, щоб вони, так би мовити, безкоштовно знову заохочувались до виробництва в сфері, яка тепер є цілком некорисною... Немає нічого більш обценного і водночас більш «печального», ніж ця пародія на працю. Пролетарій виявився повією в целофановій обгортці» (Baudrillard, 1983: 86-87).

Обговорення

Розмежування приватного і публічного завжди наділялося важливим значенням як суто для дослідницького формату, так і в самому практичному вияві, зокрема в комунікаційному процесі інформаційного простору. Оскільки вже на міжособистісному рівні комунікації ці обидва елементи – приватне і публічне – виступають не тільки соціокультурним фоном, але й особливим соціальним і культурним фактором, що диференціює людей залежно від їхньої соціально-ієрархічної позиції і в подальшому впливає на комунікацію між ними.

Якщо ж розглядати приватне та публічне як деяку диференціацію в площині медіасфери, то, насамперед, варто виходити з бодрійярівського тлумачення «обценного», бо саме воно дає змогу показати наскільки ці два елементи зміщуються та приховують ту саму травматичну реальність прояку власне говорить і сам Ж. Бодрійяр, і С. Жижек чи інші мислителі сучасності.

Жан Бодрійяр виходить із того, що для вивчення проблеми міжкультурної комунікації та її організації одним із найважливіших понять є поняття сцени, межі якої окреслює ще Ірвінг Гофман в роботі «Уявлення себе іншими в повсякденному житті». Звісно, що самого по собі поняття сцени в І. Гофмана ми не знайдемо, оскільки в нього воно постає в якості місця громадського впливу – закулісся. Мислитель протиставляє закулісся, де окрема група виконавців можуть обговорити вже зіграний сюжет, поділитися своїми уявленнями

щодо майбутньої постанови, підготувати нові замальовки і висловити своє ставлення до аудиторії, але при цьому вони не ризикують бути почутими широкими масами. Отже, «закуліся» постає в якості площини приватного, такого, що варте хіба вузького кола людей. Що ж до самої «сцени», на якій вже згодом демонструється та вистава, яка була продумана за лаштунками, то це публічний простір, в межах якого і відбувається вся гра. Публічне в гофманівському варіанті постає в якості гри досвідчених/не-досвідчених акторів, завданням яких є справити певне враження на аудиторію. Комунікація, згідно із цією теорією, відбувається за лаштунками. Дійство, яке презентується на сцені, має однобічний характер.

Щодо теорії Ж. Бодрійяра, то для нього сцена – це місце в просторі, де відбувається і дія, і дійство. «Те, що «все» втратило», те, що виявилось «поза сценою», варто вважати «обсценним». Втрата соціальним своєю сцени, політичним – своєю, а театральної – своєю, призвела до втрати свого місця. Сцена характерна тим, що на ній має відбуватися якесь дійство: дещо таємниче (утаємнене), дещо огорнуте ілюзорним «покривалом Майя», майстерно завуальоване низкою завіс загадковості та діюче за зрозумілими лише їй принципами в алхімічному плавильному тиглі породжуваних «кажимостей». Допоки існує можливість створення ілюзії, доти у кожного явища, процесу чи дії є власна сцена, є місце, а, відповідно, існує/є і сам цей процес/явище/дія. Допоки існує можливість створення дечого награного, штучного, доти є можливість зацікавлювати, інтригувати, зваблювати. Щойно зникає ілюзія, зникає зваба, а з неї падає завеса «кажимості», з'являється очевидність та оголена реальність, яка відштовхує силою власної відразливості» (Гончаренко, 2018: 15).

Закуліся виходить на сцену, воно фактично знецінюється, а разом із ним знецінюється і таємничість, загадковість та цікавість зазирнути «за». Відповідно, ця тенденція до знецінення призводить до розмивання меж між публічною сценою і приватним простором, внаслідок чого «одне – вже більше спектакль, інше – вже більше не секрет» (Baudrillard, 1983: 131). Доповнюючи цю формулу в «Екстазі комунікації», Ж. Бодрійяр звертає увагу на те, що комунікація щодо організації постанови теж носить сценічний характер, а, відповідно, межі приватного в комунікації щодо її організації не зникають, просто вони відбуваються на самій сцені. Також він звертає увагу на те, що ця лінія розмежування публічного та приватного (нехай і на сцені) витримує/допомагає витримати міжкультурна комунікація, на рівні якої існує

розуміння того, що належить до приватного, а що, власне, можна віддавати на поталу публіки. Ці особливості варіюються від культури до культури, роблячи актуальним їхнє визначення.

Висновки

Підсумовуючи розмисли про обсценне, варто знову ж таки звернутися до думок Ж. Бодрійяра, який приходить до висновку, що на сьогоднішній день людина переживає примусову екстраверсію «внутрішнього» та примусове вторгнення всього зовнішнього, що фактично в сучасній інформаційній площині постає таким собі «категоричним імперативом комунікації». Також, користуючись термінологією постмодерніста Ж. Дельоза, можна зробити висновок, що модерний світ мав характер параноїдальності, який досить чітко виявлявся в схиленому прагненні до структурування та організації навколишнього середовища, і, відповідно, проводив чіткі розмежування, ставив «граничні тотемі». Сучасність як така, що вже вмонтована в комунікаційні процеси, вбудована в мережевість, впаєна в інформаційність, є виявом нової «форми шизофренії». А людина, відповідно, є шизофреніком, який: «...позбавлений будь-якої сцени не з власної волі, та завдяки надзвичайній плутанині відкритий до всього. Він сам по собі є обсценним, обсценна жертва обсценного світу» (Baudrillard, 1983: 95).

Список літератури

1. Baudrillard J. Ecstasy of Communication The Anti-Aesthetic / J. Baudrillard // Essayson Postmodern Culture Ed. H. Foster. – Port Townsend: Bay Press, 1983. – P. 126-133.
2. Baudrillard J. Les stratégies fatales Coll. «Figures» / J. Baudrillard. – Paris: Grasset, 1983. – 277 p.
3. Гончаренко К. С. Обсценність «l'obscenite» як викриття банальності «labanalite» (Ж. Бодрійяр) / К. С. Гончаренко // Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету – 2018», 26-27 квіт. 2018 р.: [матеріали доповідей та виступів]. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2018. – Ч. 1. – С. 13-15.
4. Дебор Ги. Общество спектакля / Ги. Дебор. – М.: Наука, 1999. – 154 с.
5. Сеннет Р. Падение публичного человека / Р. Сеннет. – М.: Логос, 2002. – 424 с.

References

1. Baudrillard, J. (1983). Ecstasy of Communication The Anti-Aesthetic Essays on Postmodern Culture. H. Foster (Ed.). Port Townsend: Bay Press, 1983.
2. Baudrillard, J. (1983). Les stratégies fatales [Fatal Strategies]. Paris: Grasset [in French].
3. Debor, Gi. (1999). Obshhestvo spektaklya [The Society of the Spectacle]. Moscow: Nauka [in Russian].
4. Sennet, R. (2002). Padenie publichnogo cheloveka [The Fall of Public Man]. Moscow: Logos [in Russian].
5. Honcharenko, K. S. (2018). Obscennist "l'obscenite" yak vykryttia banalnosti "la banalite" (Zh. Bodri`jyar). Dni nauky filosofskoho fakultetu – 2018, Mizhn. nauk. konf., The Days of Science, Intern. scient. conf., 1: 13-15 [in Ukrainian]

Е.С. Гончаренко

ГРАНИЦЫ ЧАСТНОГО И ПУБЛИЧНОГО В ИНФОРМАЦИОННОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Определение границ частного и публичного в современном информационном пространстве далеко нелегким делом, если не сказать невозможным. Прежде всего, это связано с тем, что мы живем в обществе «фальсифицированного» общественного и личного. А потому, попытка разграничения частного и публичного – прежде всего иллюстрации и разоблачения симулятивной природы социального, а соответственно и механизмов, которые декларируют подобную ситуацию. Информационное пространство порождает, а затем и способствует выведению на первый план механизма «слияния», что позволяет ему сформировать новую сцену, на которой разворачивается новая социальная действительность бесконечной игры, «спектакля». В данной статье мы попытаемся рассмотреть частное и публичное сквозь призму бодрийяровского понятия «обсценное», а соответственно, основываясь на этом, выясним, что происходит с этими сферами в условиях тотальной информатизации.

Ключевые слова: частное, публичное, «обсценное», фальсификация.

K. Honcharenko

BOUNDARIES OF PRIVATE AND PUBLIC IN THE INFORMATION SPACE

Introduction. In modern philosophical discourse, the concepts of public and private are losing their legitimacy, and thus acquiring the status of obscenity. **The aim** of the study is to reveal the meaning of the concept of "obscene" as one that demonstrates the mechanisms of merging private and public. **The tasks** of the study are to analyse the definition, features and specifics of the private and public in the philosophical concept of J. Baudrillard and to reveal the meaning of the concept of "obscene". **The methodological basis** of the work is the analysis, textual reconstruction and interpretation methods. **Discussion.** The distinction between private and public has always been critical for the research format and practical manifestation, in particular, the communication processes of the information space. The importance of these two elements – private and public – is determined by their status of a special factor and a socio-cultural background. Jean Baudrillard proceeds from the fact that there is no longer a clear distinction between "stage" and "backstage", there is no clear idea of the limits of anything. Whether social, or political, or theatrical phenomenon – anything has lost its place, and its meaning. The "backstage" of all these phenomena comes on the scene being actually devalued, and along with it mystery and curiosity to look "for" depreciates too. This, in turn, leads to the fact that we are not able to determine, to distinguish reality from the show for viewers, the truth from falsification. The tendency to devalue and blur borders leads to the fact that there is no possibility to draw a line between public and private space. And as a result, as J. Baudrillard states that one is no longer a performance, the other is no longer a secret. Excessive informatization and the ubiquity of information networks contribute into the situation described above and increase obscenity. Modern information networks, being metastatic, constantly anticipate and predetermine the meaning, or rather produce a "dead" meaning, which acts as a surplus, a supplement of which is always greater and therefore it turns to be a "prosthesis". Information is postulated as "obscene", not because it is too much or too meaningful, but because the information itself has become redundant. **Conclusion.** Today, a person experiences a forced extraversion of the "internal" and a forced invasion of external, which is amplified by the information space.

Key words: private, public, "obscene", falsification.

УДК 502.1:141.319.8(045)

Г. М. Клешня

ЕКОЛОГІЧНИЙ ІМПЕРАТИВ ЯК ФАКТОР АНТРОПОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Національна академія державного управління при Президентіві України

Анотація. В статті окреслюються напрямки трансформації екологічної свідомості в процесі формування екологічного імперативу. Наголошується на недостатньому впливі інституційних змін щодо регулювання природокористування для забезпечення подолання екологічних проблем. Зазначається, що основним інструментом для подолання негативних тенденцій в екологічній сфері є трансформація свідомості суспільства у бік її екологізації, спрямованої на досягнення оптимальної взаємодії суспільства і природи, на гармонізацію матеріального і духовного життя як реального втілення екологічного імперативу. Обґрунтовується положення, що формування екологічного імперативу повинно ґрунтуватися на зміщенні акцентів етичних засад – від антропоцентризму до екоцентризму, для відновлення рівноваги між людиною та біосферою.

Ключові слова: екологічний імператив, екологічна свідомість, глобальні проблеми сучасності, антропологічна безпека природокористування, сталий розвиток суспільства.

Вступ

Потреба у сприятливому природному середовищі, достатній кількості та якості природних ресурсів, а також в екологічній безпеці була перманентно присутньою в бутті людини протягом всього існування людства. Усвідомлення цієї потреби розпочалося з того часу, коли вчені довели, що існує незалежний від волі людини нерозривний зв'язок між людством і навколишнім середовищем. Разом із тим, ми замислюємося над станом довкілля переважно тоді, коли матеріальні потреби здебільшого задоволені. Людина починає дбати про навколишнє природне середовище тоді, коли має все необхідне для підтримки гідного рівня свого життя. Це зумовлено законом людського розвитку, який полягає у тому, що спочатку задовольняються життєво необхідні потреби, а вже потім – екологічні, культурні, моральні тощо.

Водночас, сучасний історичний період характеризується тим, що екологічні проблеми в

існуванні людства поступово виходять на перше місце. Значною мірою це викликано інформатизацією суспільства, адже, згідно з дослідженнями, чим більшою мірою особистість занурюється в інформацію про стан навколишнього середовища, тим більше підвищується її екологічна самосвідомість (Otto, Kaiser, 2014).

Складний екологічний стан навколишнього середовища суттєво впливає на економіку, яка стає заручницею стану довкілля. Екологічні зміни здатні суттєво впливати на умови життя, викликаючи непередбачені зміни клімату, руйнування екосистем, виснаження природних ресурсів, а відтак – їхню нестачу. Проблема обмеженості ресурсів при невпинно зростаючому споживанні вже набула масштабу світової «пандемії». Бажання провідних країн світу вирішити свої вузькоутилітарні економічні потреби за рахунок збільшення споживання природних ресурсів, особливо в країнах «третього світу», призвело до нанесення значної шкоди здоров'ю нинішніх та непоправних наслідків для